

SANT TOMÀS DE FLUVIÀ. Pintures murals. Fragment amb el Sant Sopar. Foto Viquipèdia.

A l'exterior de cada absis i també damunt del central s'obre una finestra d'esqueixada simple i arc monolític. La façana de ponent (reformada tardanament), consta d'una porta adovellada de mig punt i un ull de bou. Està coronada per un campanar de cadireta. A l'interior es conserven dos conjunts de pintures murals romàniques molt interessants, un a la conca de l'absis i l'altra a la volta de la nau, segurament d'artistes diferents. El primer és segurament de finals del segle XII, és de millor qualitat, s'hi representa la clàssica teofania, Crist en Majestat dins una màndorla, ricament decorada, rodejat pel tetramorf. A més, al costat esquerre hi ha l'arcàngel Miquel i un querubí; al dret, l'arcàngel Gabriel i un altre querubí. Als costats de la volta es representen dotze (la meitat) dels ancians de l'Apocalipsi, en quatre grups de tres. En el segon, a la volta de la nau, i de menor qualitat, datat segurament a inicis del segle XIII s'hi representa: l'entrada de Jesús a Jerusalem (dia de Rams), el Sant Sopar (Judes menja de la mà de Jesús i a la mà dreta té la bossa de les monedes), l'empresonament de Jesús, la Crucifixió i el sepulcre amb les tres Maries.

Text i fotos: Joan Codina i Bernaus

BIBLIOGRAFIA:

Catalunya romànica, vol. VIII i IX, l'Empordà I i II.
 Guies Catalunya romànica, vol. 10 i 11, el Baix Empordà i l'Alt Empordà.
 Blog Oficial de Promoció i Turisme de l'Ajuntament de Verges

AARS

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Núm. 167

20 de novembre de 2016

EL BAIX EMPORDÀ

BELLCALRE D'EMPORDÀ

La vila està situada a dalt d'un petit turó des del qual es domina tota la plana. En direcció nord, hi havia l'estany de Bellcaire que, a mitjan segle XVIII, fou dessecat per convertir-lo en terres de conreu. El rec del Molí

CASTELL DE BELLCALRE D'EMPORDÀ.

recorre la part baixa del poble. Actualment s'utilitza per regar els conreus, però antigament, s'emprava per fer anar els diversos molins de la zona. El poble, en un primer document de l'any 881, és anomenat *Bedenga*. Més endavant, *Bel Quarto* i finalment Bellcaire. Pertanyia al comtat d'Empúries, després a la baronia de Verges i finalment va passar a mans reials.

CASTELL DE BELLCAIRE D'EMPORDÀ

El castell-palau està situat a la part alta del poble. Fou construït pel comte Ponç V d'Empúries (1277-1313) que hi residí habitualment. El seu fill, Malgaulí, darrer comte de la primera dinastia, també sovint hi habità. Posteriorment formà part de la baronia de Verges, que va pertànyer a diversos senyors, fins que el 1587 fou incorporada a la corona.

L'edifici fou bastit als segles XIII-XIV, en estil gòtic. És de planta quadrada, consta d'un pati central i dos cossos. El de ponent, possiblement era l'aula major, està format per quatre arcs apuntats de diafragma que inicialment sostenien un enteixinat. Posteriorment, en època barroca, fou substi-

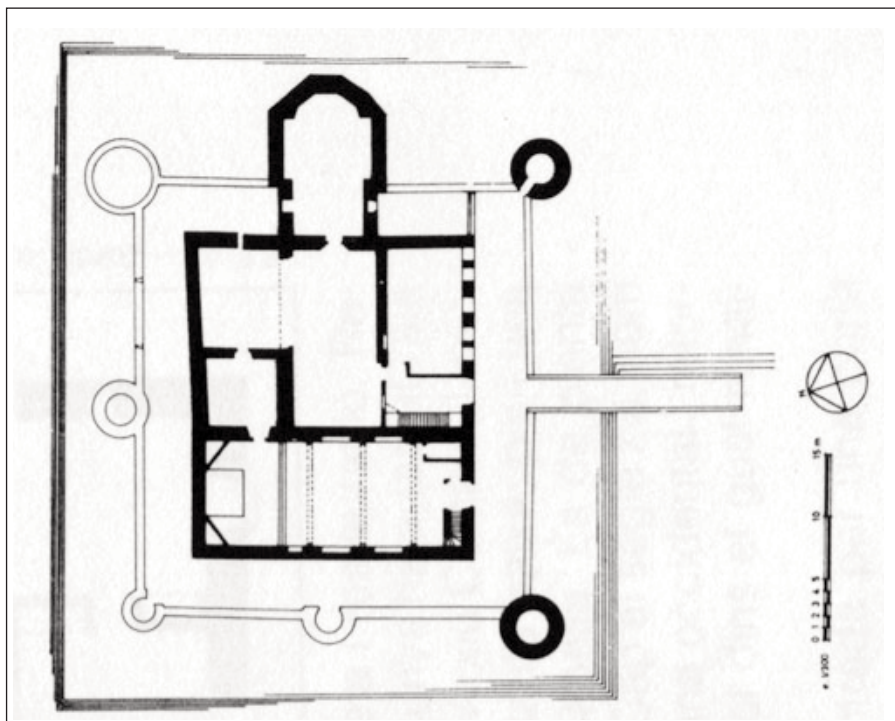

SANT TOMÀS DE FLUVIÀ. Capçalera.

fundà un benefici amb títol de prior (no hi residia). Un d'aquests priors, el 1628, va fer-se construir una residència digna, com mostra una gran làpida col·locada a la façana que dona al pati (l'antic claustre). El 1789 el bisbe extingí el benefici i passà a ser només parroquial.

En les excavacions efectuades a l'indret, es varen trobar restes de construccions que van del segle II aC fins al VIII dC. La part més important era l'existència d'una vil·la romana del segle I dC i d'una església del VII o VIII.

L'església actual fou edificada a finals del segle XI o inicis del XII. Consta d'una sola nau amb transsepte, capçada per tres absis semicirculars que a l'interior són una mica ultrapassats. La planta és una mica irregular, té un notable desviament del transsepte i de l'absidiola del costat nord. La nau està coberta amb volta lleugerament apuntada, només aproximadament fins a la seva meitat. La resta i també la façana de ponent corresponen a una reforma tardana a causa, segurament, d'un esfondrament parcial de l'edifici. L'existència de grans arcades cegues de mig punt en els murs laterals i que els braços del transsepte estan coberts amb voltes de quart de cercle s'interpreta com que l'edifici inicialment fou concebut de planta basilical amb tres naus.

CASTELL DE BELLCAIRE D'EMPORDÀ. Planta extreta de Viquipèdia.

VERGES. Fossar amb el rec del Molí.

Dins del recinte emmurallat trobem: les restes de l'antic castell del segle XII (només queda un mur), en l'edifici del actual ajuntament, i l'església parroquial de Sant Julià i Santa Basilissa. L'absis semicircular i el mur de llevant són romànics (segle XII-XIII), la resta és neogòtic (segle XVII-XVIII), llevat del campanar que és neoclàssic (segle XIX). Verges és coneguda arreu, per la processó del Dijous Sant on es balla la Dansa de la Mort d'origen medieval.

L'ALT EMPORDÀ

SANT TOMÀS DE FLUVIÀ (TORROELLA DE FLUVIÀ)

Fou un priorat benedictí fundat, sembla ser, pels monjos de Sant Víctor de Marsella vers l'any 1070. El primer document conegut és del 1098. La consagració de l'església s'efectuà entre el 1093 i el 1111. La comunitat sempre fou molt reduïda. L'any 1314, també tenia les funcions de parròquia i el 1490 ja no hi havia cap monjo, només un sacerdot. Al segle XVI, es

tuït per una volta de llunetes amb motlures de guix. Actualment fa funcions de parròquia. El de llevant, era la primitiva església del palau. És d'una sola nau, amb volta apuntada que sobresurt del perímetre de l'edifici, capçada per un absis poligonal. Té tres portes, la principal amb tres arcs en gradació, i dues més de laterals. A l'interior hi ha indicis d'enterraments.

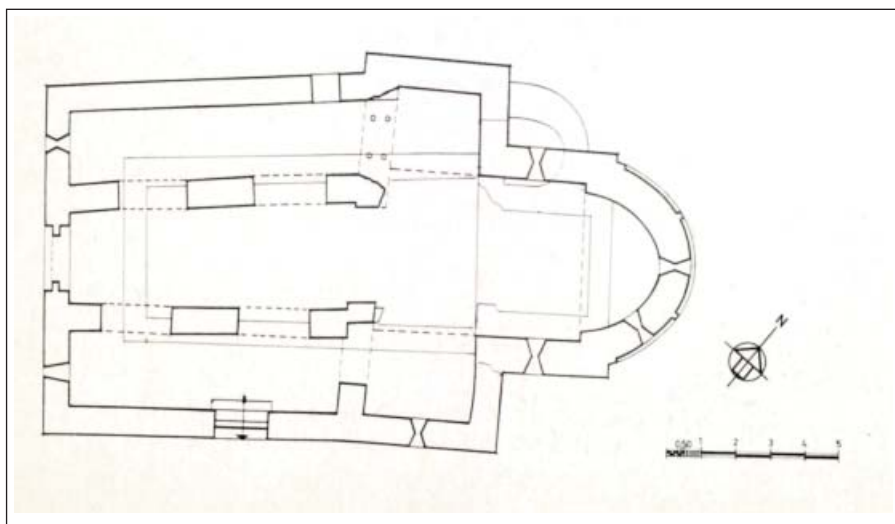
A la façana principal del palau hi ha dues portes adovellades (la principal i la d'accés a l'actual parròquia) i finestres coronelles gòtiques. Paral·lel a l'edifici hi havia un recinte fortificat de murs atalussats amb sis torres de planta circular, una a cada angle i dues més al centre dels murs N i W respectivament. La fortificació està molt malmesa. Les torres amb millor estat són les del costat sud.

SANT JOAN DE BELLCAIRE D'EMPORDÀ

L'església està en un indret on es varen trobar vestigis romans. Encara que el primer document conegut és una butlla papal de l'any 1002, les excavacions realitzades varen determinar l'existència de dos temples anteriors preromànics. Fou la parroquial fins al segle XVII o XVIII, en què passà a ser-ho la del castell i aquesta esdevingué la capella del cementiri. Els anys 50

SANT JOAN DE BELLCAIRE D'EMPORDÀ.

SANT JOAN DE BELLCALIRE. Planta de l'estat actual, amb indicació dels vestigis identificats de la capçalera preromànica. Catalunya romànica, vol VIII, l'Empordà I, p. 170. (B. Bofarull-GESEAERT).

del segle XX, és construït un nou cementiri i la capella fou abandonada. El 1968 s'inicià la restauració. S'hi varen exhumar les sepultures medievals. Actualment és coparròquia juntament amb la del castell.

El temple actual té les naus preromàniques, datades entre els segles IX i X, l'absis romànic de l'XI i afegits posteriors del XIII i XIV. És de planta basilical, de tres naus i transsepte. La central, més alta, coberta amb volta de canó lleugerament ultrapassada i les laterals amb voltes de quart de cercle. Es comuniquen a cada costat mitjançant dos arcs formers de ferradura, sostinguts per gruixuts pilars fets amb grans carreus, segurament romans, aprofitats. La capçalera és romànica llombarda. Consta d'un presbiteri i un absis semicircular. L'exterior és decorat amb un fris de grups de quatre finestres cegues, entre lesenes i té quatre finestres de doble esqueixada. Als murs laterals s'obre, a cadascun, una porta preromànica. A la façana de ponent hi ha la porta principal, amb llinda i arc de mig punt, una rosassa, situada al damunt, i una finestra a banda i banda, una amb arc de ferradura i l'altra de doble esqueixada.

En les excavacions realitzades es trobà primerament els fonaments d'una absidiola i després, a sota del temple actual, una nau capçada per un absis carrat. S'ha interpretat que el conjunt correspon a una construcció triabsidal preromànica. Durant la restauració es van col·locar unes trapes de fusta, que permeten accedir-hi. L'interior de l'absis estava decorat amb pintures al fresc, romàniques del segle XII, de les quals queda només algun

petit fragment. Foren arrancades i una part són al Museu d'Art de Girona i l'altra a la col·lecció Batlló. Representen la Pentecosta. Les atribueixen al cercle del Mestre d'Osormort.

VERGES

És un municipi situat a la riba esquerra del riu Ter. El primer document conegut, de l'any 959, cita *villa Virginibus*, en canvi, el castell no apareix fins al segle XII. Al redós del castell es construï la vila. Fou emmurallada als segles XIII i XIV. Experimentà un gran creixement, entre els segles XVII i

VERGES. Muralls medievals.

XVIII, que comportà la construcció d'un eixample fora muralles. Era el cap de la baronia de Verges, fins que l'any 1587 passà a mans reials.

Del recinte emmurallat només queden les següents parts: a la plaça Major es troba la porta d'accés, anomenada Portal de la Mare de Déu, per una fornícula que hi ha amb la imatge de la verge; La torre quadrada (segle XIII-XIV) de 15 m d'alçada, i la torre rodona (segle XV-XVI) amb la base lleugerament atalussada, de 12 m d'alçada; el fossat de les muralles dels costats SE i S, que és recorregut per un tram del rec del Molí on hi ha un abeurador (una mena de platgeta); un rentador públic, en ús fins a mitjan del segle XX i safareigs d'ús privat. Molt a prop es troba can Punton (segle XIX), la casa paterna de l'escriptora Victor Català, amb façana neoclàssica i decoració interior d'estil pompejà.